

Forum Externum ry
www.forumexternum.fi
pekka.lahdenpera@forumexternum.fi

EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNNALLE
hav@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta, HE 39/2021 vp

1. Lakiehdotuksen perusteluissa määritellään uskonnolliset yhteisöt seuraavasti:

”Uskonnollisella yhteisöllä tarkoitetaan sekä uskonnonvapauslain (453/2003) 2 §:ssä tarkoitettuja uskonnollisia yhdyskuntia sekä niitä itsensä uskonnollisiksi ymmärtäviä ryhmiä, jotka eivät ole mainitussa pykälässä tarkoitettuja uskonnollisia yhdyskuntia, mutta jotka kuitenkin nauttivat perustuslain 11 §:n mukaista omantunnonvapauden [*alleviivaus lisätty tässä lausunnossa*] suojaa.” (s. 64).

Määritelmä on uskonnollisten yhteisöjen yhdenvertaisen kohtelun kannalta asianmukainen ja kattava. Tässä suhteessa on syytä kuitenkin painottaa sitä, että muutkin uskonnolliset yhteisöt kuin uskonnonvapauslain 2 §:ssä tarkoitettut uskonnolliset yhdyskunnat nauttivat perustuslain 11 §:n mukaista uskonnonvapauden suojaa eivätkä vain omantunnonvapauden suojaa, niin kuin perusteluissa todetaan, mihin ei välttämättä liity jäljempänä mainittavaa kollektiivista ulottuvuutta.

2. Uskonnonvapauteen sisältyy myös yhteisöllinen ulottuvuus. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että perustuslain 11 §:n 2 momentissa lueteltuihin uskonnonvapauden tärkeimpiin ilmenemismuotoihin kuuluu myös oikeus harjoittaa uskontoa ja että jumalanpalvelus kuuluu uskonnonvapauteen sisältyvän uskonnonharjoittamisen ydinalueelle (PeVL 7/2005 vp, PeVL 24/2005 vp).

Tätä uskonnonvapauden kollektiivista ulottuvuutta suojataan myös EU:n perusoikeuskirjan 10 artiklassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 9 artiklassa sekä YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 18 artiklassa.

3. Lakiehdotuksessa esitettyjen liikkumisrajoitusten tarkoituksena on estää lain voimassaoloaikana yhteisöllinen uskonnonharjoittaminen käytännössä kokonaan. Tätä perustellaan sillä, että liikkumisen rajoittaminen jumalanpalvelukseen olisi välttämätöntä,

koska tilaisuuksiin osallistuu yleensä runsaasti ihmisiä, jolloin lähikontaktissa tarttuvan koronaviruksen leviämiskaava kasvaa (s. 77).

Näin kategorista jumalanpalvelusten rajaamista liikkumisvapauden ulkopuolelle ei voida pitää välttämättömänä eikä oikeasuhtaisena, kun huomioidaan kirkkojen ja muiden uskonnollisten yhteisöjen järjestämien jumalanpalvelusten paitsi yhteiskunnallinen niin myös henkilökohtainen merkitys, mikä korostuu poikkeusoloissa, ja myös se, että sääntelyn tavoite on tältä osin saavutettavissa muillakin keinoilla.

Jumalanpalvelukset on mahdollista järjestää ikään kuin suljettuina tilaisuuksina ennakkoilmoittautumista edellyttäen, niin kuin esimerkiksi evankelis-luterilaisen ja katolisen kirkon seurakunnissa on tehty. Silloin niistä ei voi muodostua osallistujamääriltään hallitsemattomia tilaisuuksia. Lisäksi käsityksemme mukaan tartuntatautilain nojalla on jo nyt mahdollista antaa määräyksiä niin, että lähikontaktien välttäminen jumalanpalveluksissa voidaan turvata käytettävissä olevaan tilaan ja rajoitetun osallistujamäärän puitteissa.

4. Jumalanpalveluksia on järjestetty Suomessa perinteisesti järjestäytyneiden uskonnollisten yhdyskuntien ja yhteisöjen eli seurakuntien toimesta ja yleensä siihen tarkoitukseen erikseen suunnitelluissa ja rakennetuissa tiloissa, jotka voivat olla tilavuudeltaan jopa huomattavan suuria. Kävijöiden määrään suhteutettuna avarat kirkkotilat mahdollistavat fyysisistä lähikontakteista vapaan jumalanpalveluksen toimittamisen. Jo tähän mennessä seurakunnat ovat omaehtoisesti rajoittaneet jumalanpalveluksiin osallistuvien henkilöiden määrää suositusten mukaisesti ja näillä rajoituksilla on voitu tältä osin saavuttaa lakiehdotuksen tavoitteet.

Jumalanpalvelukset eivät yleensä ole luonteeltaan ihmisten joukkotapaamisia, vaan uskonnonharjoittamisen keskeisintä ydinaluetta, sillä niihin osallistuvien kannalta kyse on Jumalan ja uskovan ihmisen kohtaamisesta. Jumalanpalveluksessa yleensä hiljennytään sanan ja sakramenttien sekä yhteisen rukouksen ääreen ja tarvittaessa poistutaan suoraan koteihin.

5. Perusoikeuksien ydinalueelle kohdistuviin täysikieltoihin tulee suhtautua kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa äärimmäisen pidättyvästi. Täysikielloilta tulee edellyttää ehdotonta välttämättömyyttä.

Kaiken kaikkiaan uskonnonvapauden rajoittamiseen nyt ehdotetussa muodossaan ei ole riittäviä perusteita.

Oulussa 31.3.2021

Forum Externum ry

Pekka Lahdenperä

Timo Nikula

Jyrki Anttinen